

บันทึก
เรื่อง การเวนคืนที่ดิน

กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร (กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี) ได้มีหนังสือที่ ๙๐๔๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๖ ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเวนคืนที่ดิน ความว่า คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาถึงปัญหาเรื่องที่ดินที่ได้ถูกเวนคืนมาเพื่อประโยชน์ในราชการและตกเป็นที่ดินราชพัสดุแล้วนั้นถ้าเมื่อทางราชการไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินนั้นเพื่อประโยชน์ในราชการตามความประสงค์ที่ได้เวนคืน จะจำหน่ายที่ดินอันเป็นราชพัสดุนั้นต่อไปเพื่อประโยชน์อย่างอื่นได้เพียงใดหรือไม่ ในที่สุดได้ลงมติให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ร่วมกับคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาในปัญหาดังกล่าว เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๓) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การพิจารณาเรื่องนี้จำเป็นต้องพิจารณาตามตัวบทกฎหมายและหลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการเวนคืน หลักที่สำคัญในเรื่องนี้คือโดยปกติรัฐย่อมต้องเคารพต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชน ฉะนั้น เมื่อรัฐบาลประสงค์จะได้ที่ดินอันเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนมาใช้เพื่อประโยชน์ของรัฐหรือเพื่อประชาชน รัฐก็ต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดินอันเป็นของเอกชนมาเป็นของรัฐ และในการนี้รัฐบาลต้องชี้แจงให้สภาผู้แทนราษฎรทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องเวนคืนที่ดินนั้นมาว่าเพื่อประโยชน์ของรัฐหรือประชาชนโดยประการใด เช่น เพื่อใช้ในการทำถนนหรือสถานที่สาธารณะเป็นต้น ด้วยเหตุนี้ในพระราชบัญญัติเวนคืนจึงได้กำหนดให้ระบุวัตถุประสงค์ในการเวนคืนไว้ให้แจ้งชัดเพื่อสภาผู้แทนราษฎรจะได้ทราบและพิจารณาว่าสมควรจะให้เวนคืนหรือไม่ และเมื่อได้เวนคืนมาแล้วทางฝ่ายรัฐบาลก็ต้องดำเนินการให้รอบคอบในเรื่องการที่จะนำทรัพย์สินไปใช้ กล่าวคือ ต้องนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ในการเวนคืน ไม่ใช่เวนคืนมาเพื่อประโยชน์อย่างหนึ่งแล้วนำไปใช้เพื่อประโยชน์อีกอย่างหนึ่ง เพราะการที่สภาผู้แทนราษฎรได้ยินยอมให้ตราพระราชบัญญัติเวนคืนนั้น ก็เนื่องจากได้ตระหนักในวัตถุประสงค์ที่กล่าวอ้างมาในพระราชบัญญัติ ฉะนั้น ถ้ารัฐบาลนำที่ดินที่เวนคืนไปใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นซึ่งไม่ใช่เป็นความประสงค์ในการเวนคืน ก็มีผลเท่ากับว่ารัฐบาลมิได้ทำตามเจตนาของสภาผู้แทนราษฎรในการที่ตกลงยินยอมให้เวนคืนที่ดินนั้นมา และไม่เคารพต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชนด้วย ทั้งนี้ย่อมเป็นการไม่ชอบ เพราะการที่รัฐบาลได้ที่ดินนั้นมาก็โดยอาศัยอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้ตกลงยินยอมให้ตราพระราชบัญญัติเวนคืนนั้น

อาศัยเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงเห็นว่า ที่ดินที่ได้เวนคืนมาเพื่อประโยชน์ในราชการแล้วไม่ว่าที่ดินนั้นจะตกเป็นที่ราชพัสดุหรือไม่ เมื่อทางราชการไม่ประสงค์จะใช้ในราชการตามเหตุผลที่เวนคืนมา ทางราชการจะจำหน่ายที่ดินนั้นไปเพื่อประโยชน์อย่างอื่นหาได้ไม่

อนึ่ง นายพิชาญ บุลง ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย ได้เสนอขอให้ระลึกว่า บรรดาผู้เชี่ยวชาญการธนาคารระหว่างประเทศซึ่งได้ขอให้มาช่วยเหลือประเทศไทยเกี่ยวกับการที่จะให้ได้มาซึ่งการลงทุนของต่างประเทศในกิจการต่าง ๆ ภายในประเทศก็ได้ยืนยันที่จะให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการเวนคืน ซึ่งให้หลักประกันแก่เจ้าของที่ดินตามสมควรและทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติก็ได้ขอให้มีความระมัดระวังในสัญญาซึ่งทบวงการชำนัญนั้นทำกับรัฐบาลในอันที่จะมิให้ทรัพย์สินของทบวงการดังกล่าวอยู่ในบังคับการเวนคืนด้วย

(ลงชื่อ) หยุต แสงอุทัย

(นายหยุต แสงอุทัย)

เลขาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๔๙๘